

14.8.2006

KAS-2006-R-13-53

Kotkan Satama Oy
PL 196
48100 Kotka

Viite / Hänvisning

Asia / Ärende

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA; HIETASEN SATAMAN RUOPPAUS- JA LÄJITYSHANKE

HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Kotkan Satama Oy on toimittanut 9.5.2006 Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman koskien Kotkan Hietasen sataman ruoppaus- ja läjityshanketta.

Hankkeen nimi

Hietasen sataman ruoppaus- ja läjityshanke

Hankkeesta vastaava ja yhteystiedot

Kotkan Satama Oy, PL 196 (Laivurinkatu 7), 48100 Kotka

Hankkeesta vastaavan käyttämä konsultti

Insinööritoimisto Ecobio Oy, Tallberginkatu 1 C 87, 00180 Helsinki

Yhteysviranomainen

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, PL 1023 (Kauppamiehenkatu 4), 45101 Kouvola

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointimenettelyä sovelletaan Hietasen sataman ruoppaus- ja läjityshankkeeseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n ja -asetuksen 6 §:n perusteella. Kaakkois-Suomen ympäristökeskus on antanut YVA-menettelyn soveltamistarpeesta lausunnon 29.11.2005.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelman ja tämän lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, jossa esitetään mm. hankkeen eri toteuttamisvaihtoehdot ja niiden keskeiset ympäristövaikutukset sekä haitallisten vaikutusten mahdolliset lieventämiskeinot. Arviointiselostuksen valmistuttua (syksy 2006) se tulee vastaavaan julkiseen käsittelyyn kuin nyt käsiteltävänä oleva arviointiohjelma.

Hanke ja sen perustelut

Kotkan Satama Oy:n toiminnan tarkoituksena on kehittää ja ylläpitää toimintaedellytyksiä merikuljetuksille ja niitä palveleville yrityksille. Kotka satama Oy huolehtii sataman infrastruktuurin rakennuttamisesta ja kunnossapidosta, turvallisesta alusliikenteestä ja nosturi-palvelujen tarjoamisesta.

Kotkan satama on Suomen tärkein metsäteollisuuden sekä transitoliikenteen satama, toiseksi suurin konttisatama ja Suomen toiseksi suurin yleinen satama. Sataman kokonaisliikenne oli vuonna 2004 noin 8,6 miljoonaa tonnia. Sataman tukijalat tällä hetkellä ovat metsäteollisuuden vienti sekä raaka-aineiden, kauttakulkuliikenteen konttien ja uusien autojen tuonti. Viime vuosina kasvu on ollut voimakkainta kauttakulkuliikenteen tuonnissa.

Kotkan satamakokonaisuus muodostuu käytännössä kuudesta satamanosasta, jotka ovat: Kantasatama, Hietanen, Mussalo, Puolanlaituri, Sunila ja Halla. Tonnimääräisesti suurimmat satamanosat ovat Mussalo ja Hietanen. Mussalo välittää yli puolet koko sataman liikenteestä. Tulevaisuudessa toimintaa kehitetään keskittämällä satamatoimintoja, millä saavutetaan taloudellisia ja logistisia etuja. Painopisteinä nähdään Mussalon ja Hietasen satamat. Kantasatama tulee säilymään sahatun puutavaran, projektikuljetusten ja matkustajaliikenteen satamana.

Hankkeen tavoitteet

Hietasen sataman ruoppaus- ja läjityshankkeella pyritään varmistamaan laivaliikenteen jatkuminen Hietasessa myös tulevaisuudessa. Hankesuunnitelman mukaan Hietasen pohjoispuolelle on tarkoitus rakentaa ruoppausmassojen läjitysalue. Läjitysaltaan tilavuus on laajimmillaan noin 2 milj. m³. Suunnitelma sisältää myös kanavan, joka mahdollistaa Kymijoen Huumanhaaran virtauksen läjitysalueen sivuitse ja toimii samalla pienveneväylänä. Ruoppaukset ja läjitys tapahtuvat pitkän aikavälin, noin kahdenkymmenen vuoden, kuluessa. Kyseisenä aikana tehdään massamäärältään arviolta noin 100 000 – 500 000 m³ suuruisia kertaruoppauksia useampaan otteeseen. Ruoppausmassojen läjitys on jatkoa Hietasessa aiemmin suoritetuille läjityksille.

Hankkeen tarve

Hietasen satama on merkittävä paperin viennin ja autojen tuonnin keskittymä. Taatakseen laivaliikenteen tarvitseman kulkusyvyyden on Kotkan Satama Oy:n ruopattava Hietasen satama-allas noin viiden vuoden välein Kymijoen mukanaan tuomasta aineksesta. Satamaltaan ja laivaväylän kulkusyvyyden ylläpito on Hietasen sataman toiminnan edellytys ja mahdollistaa turvallisen meriliikenteen myös tulevaisuudessa.

ESITETYT VAIHTOEHDOT

Ympäristövaikutusten arvioinnissa selvittävät vaihtoehdot ovat seuraavat:

Hanketta ei toteuteta (ruoppaamatta jättäminen, 0 – vaihtoehto)

Ruoppaamatta jättäminen tarkoittaa, että Hietasen sataman vesialueet hiljalleen madaltuvat kulkukelvottomiksi Kymijoen virtaaman mukanaan tuomista pehmeistä maa-aineksista. Tällöin sataman toiminta hiipuu ja todennäköisesti jossakin vaiheessa loppuu kokonaan.

Kymijoki tuo virtauksen mukana jatkuvasti pehmeitä pilaantuneita maamassoja, joita ei 0-vaihtoehdon toteutuessa ruopata.

Hietasen eteläpäähän on saatu vesilupa vesialueen täyttöö. Altaan täyttötilavuus on 280 000 m³. Täyttö suoritetaan osittain Kantasatamasta saatavilla ruoppausmassoilla. Allas täytetään loppuun merihiekalla, jota tarvitaan noin 248 000 m³. Täyttöallas eristetään merestä louhepenkereellä ja siten, että mahdolliset haitta-aineet eivät pääse kulkeutumaan mereen tai laajemmalle alueelle.

Hietasen sataman koilliskulmaan on suunniteltu uusi paalurakenteinen tihtaalilaituri autoja kuljettaville laivoille. Rakenteen avoimuudella pyritään säilyttämään Hietasen ja Sunilan välisen salmen virtausaukko mahdollisimman leveänä. Ruoppaustarve tihtaalilaituria varten on vähäinen, arviolta noin 10 000 m³. Lisäksi Hietasen entisen täyttöalueen pohjoisreuna oikaistaan kenttäalueeksi. Pohjoispään tasaukseen käytetään puhtaita ylijäämämassoja. Tasauksessa merta vasten tulisi 0-vaihtoehdossa louhepenger.

Hietasen läjitysalueen laajentaminen pohjoiseen, laaja läjitysallas (VE 1)

Hietasen sataman ruoppausmassojen läjitysalueutta jatketaan tässä vaihtoehdossa pohjoiseen ja se toteutetaan laajana. Läjitysaltaan tilavuus on noin 1 800 000 m³, kun täyttötaso on korkeudella +3m merenpinnasta. Allasta reunustamaan on suunniteltu reunapenger, joka koostuu sekalouheesta sekä ulkopuolella lohkarerouksesta, joka ulottuu vesirajan alle. Reunapenkereen sisäpuolella on eristävänä kerroksena suodatinkangas. Pengerlinjaus muotoillaan ja maisemoidaan ympäristöön sopivaksi. Suunniteltu läjitysallas peittää kokonaan Huumanpohjan eteläpään sekä osan Sunilanlahtea, sen lounaiskulmasta, nykyisen satama-alueen pohjoispuolella.

Läjitysallas riittää noin viidelle ruoppauskerralle, joita tehdään keskimäärin viiden vuoden välein. Kyseisenä aikana tullaan tekemään massamäärältään arviolta noin 100 000 – 500 000 m³ suuruisia kertaruoppauksia useampaan otteeseen. Myös muualta ruopattavia massoja voidaan pienissä määrin vastaanottaa läjitysaltaaseen.

Reunapenger on suunniteltu sijoitettavan siten, että Hietasen pohjoispuolelle saadaan tieyhteys, joka liittyy olemassa olevaan tieverkkoon. Suunnitelmaan sisältyvä Huumanpohjan ja Sunilanlahden välinen avokanava puolestaan on tarkoitus rakentaa siten, ettei louhintoja tarvita ja kanavaluiskat voidaan helposti maisemoida. Kanava suunnitellaan riittävän väljäksi (leveys 30 m, syvyys keskivedellä 2,6 m), jotta veneliikenne voi tapahtua sujuvasti molempiin suuntiin kaikissa sääolosuhteissa. Lisäksi kanavan suunnittelussa otetaan huomioon Huumanhaaran virtausten mahdollinen lisääntyminen tulevaisuudessa, sekä meriveden korkeuden vaihtelut.

Mikäli allas toteutetaan mahdollisimman laajana, eli penkereitä tehdään vain altaan uloimmalle reunalle, massoja penkereeseen tarvitaan noin 680 000 m³. Penkereen sisään voidaan rakentaa myös välipenkereitä ja niitä voidaan hyödyntää uusissa alueella tulevissa tielinjauksissa.

Hietasen läjitysalueen laajentaminen pohjoiseen, suppea läjitysallas (VE 2)

Hietasen sataman ruoppausmassojen läjitysalueutta jatketaan tässä vaihtoehdossa pohjoiseen ja se toteutetaan suppeampana kuin ensimmäisessä vaihtoehdossa. Läjitysaltaan tilavuus on tässä vaihtoehdossa noin 1 350 000 m³, kun täyttötaso on korkeudella +3m merenpinnasta. Allasta reunustamaan suunnitellun reunapenkereen rakenne on sama kuin ensimmäisessä vaihtoehdossa. Penkereen linjaus on kuitenkin erilainen, kääntyen pohjoisreunalle suunnitellun kanavan itäpäästä kohti eteläkaakkoa, peittäen Huumanpohjan eteläosan, mutta jättäen suuremman osan Sunilanlahtea vapaaksi vesialueeksi.

Läjitysallas riittää hieman pienemmälle määrällä ruoppauksia kuin VE1. Muualta ruopattavia massoja ei ole välttämättä mahdollista vastaanottaa läjitysaltaaseen, jotta taataan sataman kunnossapitoruoppauksille sijoituspaikka mahdollisimman pitkäksi ajaksi.

Mikäli allas toteutetaan mahdollisimman laajana eli penkereitä tehdään vain altaan ulomalle reunalle, massoja penkereeseen tarvitaan noin 470 000 m³. Penkereen sisään voidaan myös rakentaa välipenkereitä. Välipenkereitä voidaan hyödyntää uusissa alueelle tulevilla tielinjauksissa.

Aiemmissa suunnitteluvaihtoehdoissa tutkitut vaihtoehdot ja niiden karsimisperusteet

Maalle läjittäminen

Ruopattavien massojen suuresta määrästä (noin 2 milj.m³) johtuen massojen läjittäminen maalle vaatisi erittäin laajan ja pilaantuneiden maiden läjitykseen soveltuvan alueen. Lisäksi pilaantunutta sedimenttiä jouduttaisiin kuljettamaan rekka-autoilla mahdollisesti pitkiäkin matkoja, myös asuttujen alueiden lävitse. Vaihtoehdon toteuttaminen olisi teknisesti vaativaa, eikä se olisi taloudellisesti kannattavaa.

Avomereen läjittäminen

Hietasessa ruopattavat massat sisältävät Kymijoen tuomia pilaantumista aiheuttavia aineita, joten ympäristöministeriön ohjeen (2004) mukaisesti ne ovat pääsääntöisesti mereen läjityskelvottomia.

Mussalon sataman laajennukseen läjittäminen

Ruopattavat massat ovat kevyttä lietettä, joka ei sovellu suoraan täyttömateriaaliksi kentille, joilla varastoidaan raskaita lasteja kuten kontteja. Lisäksi Kymijokisuun keveiden ruoppausmassojen ottaminen proomuun tai muuhun alukseen ja läjittäminen Mussalon tulevien kenttäalueiden alle aiheuttaa siellä, merkittävien virkistys- ja kalastusalueiden läheisyydessä, huomattavaa veden samentumista.

Vaihtoehtoa 1 laajempi läjitysallas

Laajempi läjitysallas tai pohjoisen penkereen linjaus ylemmäksi Huumanpohjaan kuin vaihtoehdossa 1 esitetty ei ole realistinen toteuttaa ja lisäksi se vaikuttaisi Huumanpohjan luontoarvoihin huomattavasti esitettyjä vaihtoehtoja merkittävämmiin.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset

Ruoppaus ja läjityshanketta varten on haettava erilaisia lupia. Lupahakemusten liitteenä tulee olla ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto. Lupien hakeminen tulee ajankohtaiseksi sen jälkeen, kun Kotkan Satama Oy on tehnyt päätöksen hankkeen toteuttamisesta.

Läjitysvaihtoehtoista riippumatta tarvitaan vesirakentamiselle, ruoppauksille ja ruopattavien massojen läjitykselle vesilain (264/1961) mukainen lupa. Lupaviranomainen on Itä-Suomen ympäristölupavirasto.

Kotkan satama Oy:llä on voimassa oleva ympäristölupa toiminnoilleen. Ympäristölupavelvollisuus määräytyy ympäristönsuojelulain ja -asetuksen perusteella. Ympäristöluvan mahdollinen päivitystarve määräytyy viranomaiskannanottojen perusteella.

Rakentamista säätelee maankäyttö- ja rakennuslaki. Vesialueen täyttö ei edellytä rakennuslupaa. Mahdollisille rakennuksille on haettava rakennusluvat Kotkan rakennusvalvontaviranomaiselta.

Vesialueen täyttö ei sinänsä edellytä asemakaavaa. Alueella on pantu vireille asemakaavot.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Hietasen sataman ruoppaus- ja läjityshankkeella on yhtymäkohtia muiden Kotkassa meillä olevien kehityshankkeiden kanssa. Kaavoitus luo edellytykset eri maankäyttömuodoille, joten sen eteneminen on tärkeää myös sataman toiminnan kannalta. Sataman ruoppaus- ja läjityshanke on sidoksissa myös esim. maaliikenteen väylien kehityshankkeisiin. Muita huomioon otettavia hankkeita ovat mm. tihtaalilaiturin rakentaminen sataman koillisosaan sekä Anjalankoski-Kotka siirtoviemärin suunniteltu linjaus ja rakentaminen läjitysalueen pohjoispuolelle.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN, KUULEMINEN

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus on kuuluttanut ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Kotkan kaupungin ilmoitustaululla 19.5.-14.7.2006. Kuulutus on julkaistu Kymen Sanomissa 19.5.2006. Arviointiohjelma on ollut nähtävillä Kotkan kaupungintalolla (Kustaankatu 2, Kotka), Kotkan kaupunginkirjastossa (Kirkkokatu 24), sekä Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksessa (Kauppamiehenkatu 4, Kouvola). Lisäksi arviointiohjelma on julkaistu Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen internetsivuilla (ympäristönsuojelu>ympäristövaikutusten arviointi>vireillä olevat YVA-hankkeet).

Arviointiohjelmaa koskevat lausunnot ja mielipiteet pyydettiin toimittamaan Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle 17.7.2006 mennessä.

Lausunnot pyydettiin lisäksi tämän lausunnon lopussa esitetystä luettelosta (kts. sivu 18) ilmeneviltä tahoilta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä varten on perustettu ohjausryhmä, johon kuuluvat seuraavien tahojen edustajat: Kotkan Satama Oy, Kotkan kaupunki/kaavoitustoimisto, kunnallistekninen osasto, mittaustoimisto, ympäristökeskus, Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, Insinööritoimisto Ecobio Oy, EP-Logistics Oy, Insinööritoimisto Pitkälä Oy, Suomen IP-Tekniikka Oy, Tiehallinto Kaakkois-Suomen tiepiiri, CM-Urakointi Oy, Kymijoen vesi ja ympäristö ry, Kaakkois-Suomen TE-keskus/kalatalousyksikkö.

Lisäksi vuorovaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien sekä tiedonsaannin lisäämiseksi on perustettu seurantaryhmä, johon kuuluvat: Etelä-Suomen merikalastajain liitto ry, Kotkan Energia, Kotkan luonto ry, Kotkan moottoriveneseura ry, Kotkan tekninen lautakunta, Kotkan ympäristölautakunta, Kotkan ympäristöseura ry, Kymenlaakson liitto, Museovirasto / meriarkeologian yksikkö, Suomenlahden Ammattikalastajat ry, Suomenlahden meren-

kulkupiiri, Kotkan kalastusalue, Sunila Oy, Stora Enso Kotkan tehtaat, Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry, UPM-Kiinteistöt.

Yleisötilaisuus

Hanketta ja ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa koskeva yleisötilaisuus pidettiin 23.5.2006 Kotkassa Kotkan klubilla (Kirkkokatu 2). Toinen yleisötilaisuus on suunniteltu järjestettäväksi, kun arviointiselostus on valmistunut.

ARVIOINTIOHJELMASTA ESITETYT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteenveto yhteysviranomaiselle toimitetuista lausunnoista ja mielipiteistä

Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle toimitettiin arviointiohjelmasta 14 lausuntoa. Lausunnoissa ja kannanotoissa nousi esiin mm. luonnonoloihin, maankäyttöön, maisemaan ja kaupunkikuvaan kohdistuvat vaikutukset. Luonnonolojen osalta huomio kohdistui erityisesti Kymijokisuiston arvokkaaseen luonnonympäristöön ja sen lajistoon ja virtausolojen mahdollisten muutosten vaikutuksiin alueen kasvillisuuteen samoin kuin kalojen elinoloihin ja vaelluskäyttäytymiseen. Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota mm. vaihtoehtotarkasteluun, alueen lähiympäristön tuleviin maankäyttökysymyksiin, haitallisten vaikutusten lieventämiseen, vedenalaisen luonnon selvitystarpeeseen sekä pilaantuneiden sedimenttien käsittelyyn liittyviin seikkoihin.

Seuraavassa yhteenveto yhteysviranomaiselle toimitetuista lausunnoista/ keskeiset lausunnossa esiin tuodut asiat:

Kotkan kaupunginhallitus (5.7.2006)

Kotkan kaupungilla ei ole huomautettavaa ko. asiassa.

Kotkan ympäristölautakunta antaa asiasta lausunnon erikseen.

Kotkan kaupungin ympäristölautakunta (30.6.2006)

Hanke on erittäin merkittävä läjitysalueen ulottuessa Kymijoen kahden suuhaaran edustalle ja merkiten joen nykyisen purkautumisen muuttamista erityisesti Huumanhaarassa. Huumanhaarassa on valtakunnallisesti arvokasta lajistoa, mm. uhanalaisella hukkariisillä ja juurtokaislalla on alueella elinvoimaiset esiintymät. Lajien esiintymät Suomessa ovat keskittyneet eteläiseen Kymenlaaksoon. Ranta-alueet ja jokisuisto yhdessä muodostavatkin luonnonarvoiltaan monimuotoisen kokonaisuuden. Hankkeen vaikutusten ennakointi em. arvoihin on keskeistä ja edellyttää erityisasiantuntemusta. Vaikutusten ennakointiin ja haittojen ennaltaehkäisyyn sekä selvitystyöhön tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Vaikutusten tarkastelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää Kymijokisuiston arvokkaan luonnonympäristön lisäksi maankäytöllisiin ja kaupunkikuvallisiin vaikutuksiin muut suunnitelmat huomioon ottaen. Läjitysalue sekä sen jälkeinen satamarakenne tulee sijoittumaan myös kaupunkirakenteellisesti keskeiselle alueelle. Jumalniemi on nähty tulevaisuuden kaupunkirakenteen laajenemissuuntana. Jumalniemi-Jylppy on mm. uudessa maakuntakaavaehdotuksessa kaupunkikehittämisen kohdealue, jonka suunnittelussa on todettu tärkeäksi huolehtia siitä, että alueelle sijoittuvat toiminnot ja alueen maankäytön ratkaisut eheyttävät kaupunkirakennetta.

Vaihtoehtojen osalta lausunnossa todetaan, että ve 1 ja ve 2 eivät poikkea toisistaan merkittävästi. Lisäksi todetaan, että 0-vaihtoehtoa ei ole esitetty tarkasteltavaksi yhtä monipuolisen kriteeristön kautta kuin kahta muuta vaihtoehtoa, vaan vaihtoehto on suljettu ennen varsinaista arviointia pois tarkastelusta. Ehdotetun sijaintipaikan herkkyyks huomioon ottaen olisi tarkastelussa syytä etsiä myös herkkää ympäristöä säästävämpää vaihtoehtoa.

Läjäytystilavuuden on oletettu riittävän 20 vuotta. Koska näin pitkällä tarkastelujaksolla saattaa tulla esiin uutta tietoa (vrt. esim. pilaantuneet sedimentit, käsittelytekniikan kehittyminen, seurannan tuottama tieto) ympäristökeskus esittää myös, että vaihtoehtojen keskeisenä lähtökohtana tulisi tutkia läjitysalueen toteutusta vaiheittain niin, ettei hankkeen alkuvaiheessa jo sidota laajasti jokisuuta läjitysalueeksi, jolloin mahdollisen uuden tiedon huomioon ottaminen vaikeutuu.

Arviointiohjelmassa ei ole esitetty seurantasuunnitelmaa. Ohjelmaa tulee täydentää tältä osin ja esittää myös seurannasta syntyvän tiedon huomioon ottaminen hankkeen edetessä. Vaikutusten arvioinnissa tulee esittää myös toimenpiteet selvitysvaiheessa esille tulevien haittojen ennaltaehkäisemiseksi.

Lisäksi lausunnossa todetaan suunnitellun tihtaalilaiturin olevan lisärakenne alueelle, jossa läjitysten ja kanavoinnin kautta muutetaan jokisuiston virtaamasuuntaa ja tämän vuoksi olisi hyvä käsitellä myös tihtaalilaiturin rakentamisen mahdollista lisävaikutusta kokonaisuuteen osana YVA-menettelyä.

Kotkan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta (24.5.2006)

Kotkan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnalla ei ole huomauttamista YVA-ohjelmaan.

Kymenlaakson liitto (2.8.2006)

Arvioinnissa tutkitaan johdonmukaisesti ruoppaus- ja läjitystoimenpiteiden hankeaikaiset vaikutukset. Huomiota tulee kiinnittää myös läjityksen pitkän ajan vaikutuksiin. Arvioinnissa tulisi kuvata, millä tavalla saastuneiden ruoppausmassojen läjittäminen rajoittaa alueen käyttöä tulevaisuudessa (esim. satamien toimintaympäristön muuttuessa tai satamatoimintojen lopettaessa).

Kymenlaakson maakuntavaltuusto on hyväksynyt Kymenlaakson ensimmäisen vaihemaa-kuntakaavan 12.6.2006. Hietasen sataman alue on maakuntakaavassa osoitettu satama-alueeksi (LS). Maakuntakaavassa esitetty satama-alue on laajempi kuin seutukaavassa esitetty alue.

Arviointiohjelmassa kuvattu VE 1 mukainen laajennusalue ulottuu sekä maakuntakaavan että seutukaavan satama-aluevarauksen pohjoisrajan ulkopuolelle. Suunnittelualan pohjoisosa sijaitsee seutukaavan virkistysalueella ja maakuntakaavan taajamatoimintojen alueella. Satama-aluevarauksen pohjoispuolella sijaitsevaa jokimaisemakokonaisuutta on ehdotettu maakuntakaavassa kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi.

Suunnittelualue sijaitsee keskellä Kotkan kaupunkirakennetta. Suunnittelualan lähiympäristöä ehdotetaan maakuntakaavassa kaupunkikehittämisen kohdealueeksi. Vaikutukset kaupunkikehittämisen kohdealueelle tulee mahdollisuuksien mukaan arvioida.

Kymenlaakson logistiikan ja erityisesti Kotkan ja Haminan satamien kehittäminen on Kymenlaakson maakunnan strategian mukainen.

Museovirasto (22.6.2006)

Museovirasto pitää myönteisenä ja tärkeänä, että ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa huomioidaan vedenalainen kulttuuriperintö toteamalla (s. 36), että hankkeen vaikutukset mahdolliseen vedenalaiseen kulttuuriperintöön selvitetään yhteistyössä Museoviraston meriarkeologian yksikön kanssa.

Hankealueelta ei tunneta vedenalaisia muinaisjäännöksiä. Lähimmät tunnetut sellaiset ovat sijaitsevat Hietasen hankealueelta kaakkoon Hallan pohjoisosan rantavesissä (tuntematto-

man puualuksen hylky ja laiturin jäänteet). Museovirastolla ei kuitenkaan ole kattavaa tietoa muinaisjäännösten sijainnista, koska inventointeja on tehty vain vähän. Hieta-
sen ruoppaus ja läjityshankkeen vaikutuksia vedenalaisiin muinaisjäännöksiin voidaan arvioida vasta vedenalaisinventoinnin jälkeen.

Arkeologisen kulttuuriperinnön ja rakennuskulttuuriperinnön kannalta Museovirastolla ei ole huomautettavaa YVA-ohjelmasta.

Kymenlaakson pelastuslaitos (29.6.2006)

Kymenlaakson pelastuslaitoksella ei ole huomauttamista YVA-ohjelmaan.

Suomenlahden merivartiosto (21.6.2006)

Suomenlahden merivartiostolla ei ole lausuttavaa asiaan liittyen.

Kaakkois-Suomen tiepiiri (5.7.2006)

Hankkeen vaikutuksia liikenteelle on käsitelty ohjelmassa varsin kattavasti. Tiehallinto suosittelee, että kaikki ohjelmassa mainitut liikenteeseen liittyvät selvitykset huomioidaan ja suunnitellut arvioinnit toteutetaan. Mahdollista uutta liittymää suunniteltaessa on otettava huomioon liikenteen sujuvuus ja turvallisuus sekä liikennemäärien mahdollinen lisääntyminen. Myös liittymän rakennustöiden aikaisia vaikutuksia on syytä tarkastella. Lisäksi penkereisiin tarvittavien maa- ja kiviainesmassojen kuljetusten määrät ja vaikutukset tulisi arvioida.

Fingrid Oyj (3.7.2006)

Fingrid Oyj ilmoittaa lausunnossaan, että yhtiöllä ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Etelä-Suomen lääninhallitus (13.7.2006)

Lääninhallitus pitää tärkeänä, että arvioidaan haitta-aineiden kerääntymistä kaloihin. Aineiden kertymisen arvioimiseksi tulee kalojen osalta laatia yksityiskohtainen näytteenotto- ja seurantaohjelma.

Asiantuntijahaastattelu ei ole lääninhallituksen mielestä riittävä tapa selvittää melu ja värinän aiheuttamia vaikutuksia. YVA-selostuksessa tulisi olla kunnollinen asiantuntijan laatima meluselvitys.

Suunnittelussa tulee ottaa huomioon kaikki terveydensuojelulliset (terveydensuojelulain 13 §) erityiskohteet ja ehkäistä terveyshaitan syntyminen niin yksittäiselle ihmiselle kuin väestöryhmille. Suunnittelussa tulee käyttää hyväksi Kotkan kaupungin terveydensuojelu- ja sosiaaliviranomaisen asiantuntemusta ja käytännön tietämystä alueidensa erityiskohteista.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (22.6.2006)

Hanke sijaitsee kohdassa, missä Kymijoen itäiset haarat laskevat mereen. Kymijoki on Suomenlahden (ainakin Suomen puolella) merkittävin lohijoki, jonne tehty kotiutusistutukset ovat palauttaneet jokeen osin luontaisesti lisääntyvän lohikannan ja huomattavan kalastuksen. Kalastus ja luontainen lisääntyminen perustuvat pääasiassa merestä jokeen merisyönnökseltä palaaviin lohiin, taimeniin, siikoihin ja nahkiaisiin, joista monet kutunoussuunsa joutuvat vaeltamaan suunnitellun sataman muutostöiden kohdalta tai aivan sen läheltä. On hyvin todennäköistä, että rakentamisvaihe ja sen jälkeinen lisääntynyt laivaliikenne vaikuttavat kalojen nousuun jokeen.

Arviointiohjelmassa tuodaan selkeästi esille alueen pohjasedimenteissä olevat haitalliset aineet ja että ruoppausmassojen eristäminen muusta meriympäristöstä on tärkeää. Suunnittelussa ja toteutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota patopenkereen tiiviyteen ja kestävyyteen. Ruoppaukset ja lisääntyvä laivaliikenne tulevat vapauttamaan haitallisia aineita

sedimentistä veteen ja näiden vaikutuksia ihmisten terveyteen on vaikea arvioida, samoin kuin hankkeen vaikutuksia kalojen vaelluksiin.

Lohen, taimenen, vaellussiian ja nahkiaisen poikasten vaellus mereen tapahtuu huhtikesäkuussa ja näiden lajien kutuvaellus jokiin ajoittuu huhti-syyskuuhun. Jotta ruoppausten ja muiden rakennustoimintojen kielteisiä vaikutuksia kalojen vaelluksiin voitaisiin vähentää, tulisi tarkastella mahdollisuuksia ajoittaa em. työt muuhun vuodenaikaan, jolloin vaelluskalojen esiintyminen ruoppausalueilla olisi vähäistä.

Suunnitellun laajan läjitysalueen, ruoppausten sekä jopa laiturirakenteen ja siihen tulevien laivojen vaikutusta virtausolosuhteisiin ja etenkin kalojen nousuun Huumanhaaraan ja Korkeakosken haaraan ei tule olemaa helppoa arvioida. Kalojen nousun kannalta oleellisia ovat virtausolosuhteiden muutokset molempien haarojen suualueella. Muutokset emokalojen nousussa vaikuttavat paitsi kalastusmahdollisuuksiin joessa, myös joen poikastuotantoon, jonka merkitys on ollut kasvamassa. Lohi ja taimen ovat uhanalaiseksi luokiteltuja ja niiden lisääntymistä tapahtuu myös Huumanhaarassa.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos katsoo, että hankkeen yhteydessä olisi tarpeen selvittää mahdollisia muutoksia kalojen vaelluskäyttäytymisessä virtausolosuhteiden muuttuessa. Tämä edellyttäisi vaelluskalojen vaellusrytmiikan ja –reittien selvittämistä toimenpidealueella ennen hankkeen toteuttamista, sen aikana ja rakennustöiden valmistumisen jälkeen. Muutoshankkeiden ja ruoppauksen seurauksena kapeampi, mutta syvempi väylä saattaisi myös parantaa virtausolosuhteita niin, että kalojen nousumahdollisuudet paranisivat.

Kymenlaakson Lintutieteellinen yhdistys ry (14.7.2006)

Kymijoen itäisten suuhaarojen suistoalueen, Huumanpohjan ja Sunilanlahden, linnusto tunnetaan tarkasti 50 vuoden ajalta. Eniten alueen linnustoon on vaikuttanut 1970-luvun alussa Hietasen ja Hovinsaaren väliin tehty läjitys- ja kaatopaikka-alue. Hietasen läjitysalue on ollut biotoopeiltaan hyvin monipuolinen ja jatkuvassa muutostilassa. Moninainen ympäristö on tarjonnut puitteet useille lajeille, läjitys ja suistoalueella on tavattu peräti 272 lintulajia. Hietasen sijainti on erinomainen, jokisuistossa lähellä rannikkoa. Joki ja rannikolinjat toimivat lintumuuton ohjaajina.

Alueen tyyppilintuja ovat olleet lietteillä ruokailevat sorsa- ja kahlaajalinnut, aukeilla ja pensaikkosilla ruderaattimailla varpuslinnut sekä ruovikkoalueella viihtyvät sorsa-, rantakana- ja varpuslintulajit. Muuttavien lintujen levähdyspaikkana alue on ollut merkittävä. EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeista alue on ollut merkittävä tai hyvin merkittävä muu- tonaikainen levähdysalue suokukon, liron, pikkulokin, kalatiiran, lapintiiran, sinirinnan ja pikkulepinkäisen kannalta.

Hietasen alue on ollut myös pesimälinnuston kanalta merkittävä. Alueella on pesinyt 72 lintulajia, mukana monia kaakkoisia harvinaisuuksia, joita ei muualla Suomessa juurikaan pesi.

Huumanpohjassa, jonne läjitysallasta suunnitellaan, pesimälinnusto on ollut niukkaa, eikä alueella pesi yhtään EU:n lintudirektiivin I-liitteessä mainittua lajia. Pesimälajistoon kuuluvat mm. kyhmyjoutsen, silkkiuikku, rantasipi ja västäräkki. Niiden pesimäkannalle mahdollisella altaalla ei ole merkitystä, koska ne siirtyvät pesimään muualle, esim. Sunilanlahdelle. Huumanpohjan eteläosassa ei juuri tavata muutolla levähtäviä lintuja.

Uusi pengerretty allas toisi uuden merkittävän elinympäristön monille eliölajeille, joista näkyvimpinä linnut. Läjitysaltaiden vaikutuksista linnustoon on seurattu aikaisempien ruoppausten yhteydessä. Selvityksissä on todettu, että altailla on ollut huomattava merkitys; pelkästään sorsalintujen pesimäkanta on kasvanut 10-20 kertaiseksi ja viimeisimmän

ruoppauksen jälkeisenä vuotena 2004 läjitysaltaiden avoimella liete- ja vesialueilla levähti syysmuuton aikana noin 40 000 lintuysilöä.

Hietasen sataman ruoppausmassojen sisältämällä ympäristömyrkyillä ei alueen linnustolle liene merkitystä. Sorsalinnut käyttävät ravinnokseen levää ja kasveja, joiden myrkkypitoisuus lienee vähäinen tai olematon. Liejusta ravintoa hankkivat muuttokahlaajat pysähtyvät alueelle yleensä lyhyeksi ajaksi (1-5 päiväksi), joten pieneliöistä mahdollisten ympäristömyrkkujen kerääntyminen lintujen elimistöön on vain hetkellistä.

Yhteenvedon lausunnossa todetaan, että suunnitellun läjitysaltaan vaikutus nykyiseen linnustoon on vähäinen. Sen sijaan altaan vaikutus muutto- ja pesimälinnustoon olisi merkittävä. On toivottavaa, että linnut otetaan huomioon jo suunnittelu- ja rakennusvaiheessa, esimerkiksi jaksottamalla työt lintujen pesimä- ja muuttokausi huomioiden.

Läjitysallas ja suistoalue yhdessä muodostaisivat yhden koko eteläisen Suomen parhaista lintupaikoista. Asialla olisi vaikutusta myös teollisen kaupungin imagolle, jossa mainittavampia lintupaikkoja ei muutoin ole.

Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri (14.7.2006)

Arviointiselostuksessa on tarkasteltu kahta hyvin samankaltaista vaihtoehtoa, laajaa läjitysallasta VE-1 ja suppeaa läjitysallasta VE-2. Luontoarvojen menettämisen suhteen vaihtoehdot eivät juurikaan poikkea toisistaan. Molemmista vaihtoehdoista läjitysaltaan pohjoisreuna työntyy yhtä pitkälle Huumanhaaraan turmellen jokisuiston valtakunnallisesti arvokasta lajistoa. Huumanhaaran jokisuistossa on havaittu uhanalaisen hukkariisin ja juurtokaislan elinvoimaiset esiintymät. Lisäksi Huumanhaaran rehevä suisto sekä ranta-alueet muodostavat merkittävän ja monimuotoisen kokonaisuuden, jota kumpikaan esitetyistä vaihtoehdoista ei huomioi. Molemmista vaihtoehdoista on myös esitetty kanava Jumalniemen kärkeen. 0-vaihtoehtoa ei ole tarkasteltu siinä laajuudessa missä muita esitettyjä vaihtoehtoja, vaan se on suljettu pois toteamalla, että ilman ruoppausta satamatoiminto hiiptuu. Piirin mielestä läjitysaltaalle tulisi etsiä uusi suppeampi vaihtoehto siten, että Jumalniemen kärki ja suurempi osa Huumanhaaran suistoa jää nykyiselleen.

Pitkän ajanjakson aikana pilaantuneiden sedimenttien käsittelytekniikoissa voi tapahtua huomattavaa kehitystä, jolloin sedimenttien puhdistaminen ja siten läjittäminen muualle voi olla mahdollista. Arviointiohjelmassa esitettyjen vaihtoehtojen sijasta piiri ehdottaa, että läjitysaltaan toteutus suoritetaan suppeampana ja vaihteittain.

Maalle läjittämisen osalta arviointiohjelmassa todetaan, että se vaatisi erittäin laajan ja pilaantuneiden maiden läjitykseen soveltuvan maa-alueen ja, että läjittäminen maa-alueille olisi teknisesti erittäin vaativaa ja taloudellisesti kannattamatonta, mutta ympäristönäkökulmaa ei edes mainita.

Tihtaalilaituri tulisi sisällyttää arviointiohjelmaan. Tihtaalilaiturin sijoittamiselle satama-alueelle ei ole esitetty vaihtoehtoja. Jokiuomaan sijoittamisen sijaan tulisi etsiä toinen sijoituspaikka esim. satama-alueen eteläpäähän suunnitellun uuden laituripaikan läheisyyteen.

Merihiekan käytön tarpeellisuutta ja vaihtoehtoisia täyttömateriaaleja pitäisi tarkkaan harkita. Vedenalaisten harjumuodostumien suojelu on puutteellista lähinnä tietojen puutteen vuoksi. Muodostumat ovat tärkeitä kalojen kutualueita ja lisäksi niiden merkitys jääkauden jälkeisinä muodostumina on korvaamaton.

Piiri huomauttaa, että molemmat suunnitelluista vaihtoehdoista ja Jumalniemen kanava ovat ehdotetun maakuntakaavan vastaisia. Maakuntakaavaa esittävän kuvan (kuva 6) lisäksi on syytä esittää myös hankealueeseen kuuluvan Jumalniemen kaavavaraus.

Maakuntakaavassa Jumalniemen alue on merkitty tulevaisuuden kaupunkirakentamisen kehittämisalueeksi. Suunnitellun asutusalueen sijoittuminen saastuneiden sedimenttien läjitysalueen tuntumaan alentaa huomattavasti alueen vetovoimaisuutta ja viihtyvyyttä. Lisäksi Jumalniemen alueelle on suunnitteilla uusi luontopolku. Korkeakosken haaran entisen riippusillan kohdalla on tuurimoottoreiden käyttämä laituri, joka toimii joidenkin yleisöristeilyjen lähtöpaikkana.

Sedimenteistä piiri toteaa, että polykloorattujen dibentso-p-dioksiinien (PCDD) ja dibentsofuraanien (PCDF) sekä elohopean lisäksi on myös polyklooratut difenyylietterit (PCDE) laskettava mukaan Kymijoen saastuneiden sedimenttien ongelmayhdisteisiin. Bromatut difenyylietterit (PbrDE), joita käytetään palonestoaineina, ovat kemiallisesti hyvin samankaltaisia kuin klooratut isomeerinsä. Niissä kloorit on korvattu bromilla. PBrDE yhdisteistä ollaan hyvin huolissaan, sillä niiden on havaittu olevan ns. hormonihäiritäjiä sekä aiheuttavan neurologisia kehityshäiriöitä sekä syöpää.

Alueella työskentelevien altistumisvaaraan tulee kiinnittää erityisen suurta huomiota sekä läjitysvaiheessa että läjitetyn massan mahdollisesti kuivuessa. Pilaantuneiden sedimenttien kuivuminen läjitysaltaassa ja leviäminen ilmateitse on myös otettava arviossa huomioon, jos alueen päällystämistä suunnitellaan vasta 20 vuoden kuluttua.

Kotkan luonto ry (17.7.2006)

Kotkan luonto ry on antanut arviointiohjelmasta saman lausunnon kuin Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa ja samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Kaakkois-Suomen Ympäristökeskus on tarkistanut YVA-ohjelman ja on yhteysviranomaisen lausuntoa laatiessaan ottanut huomioon arviointiohjelmasta yhteysviranomaiselle toimitetut lausunnot.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus katsoo, että arviointiohjelma on tarkoitustaan vastaava ja pääosiltaan riittävä ja siinä on otettu huomioon arviointiohjelmalta YVA-lain ja –asetuksen 11 §:n mukaan vaadittavat keskeiset seikat. Ympäristökeskus esittää arviointiohjelmaan ja siinä esitettyihin arvioitaviin ympäristövaikutuksiin seuraavia huomioita ja tarkennuksia.

Hankekuvaus, tiedot hankkeesta

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on asianmukaisella tavalla esitetty tiedot hankkeesta ja sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista ja maankäyttötarpeesta sekä hankkeesta vastaavasta.

Hankekokonaisuuteen kuuluvat keskeiset osat tulee kuvata arviointiselostuksessa riittävän yksityiskohtaisesti. Tähän kuuluu suunnittelu-, rakentamis- ja toimintavaihe niihin liittyvine erityiskysymyksineen hankkeen elinkaaritarkastelu mukaan lukien.

Vaihtoehtojen muodostaminen

YVA-menettelyn yhteydessä tutkittavaksi esitettyjen vaihtoehtojen (VE1 ja VE2) muodostaminen ja rajaaminen on tehty pitkän aikavälin ruoppaus- ja läjitystarvetta (noin 2 milj. m³) varten ja ne ovat näin ollen mitoitukseltaan varsin laajoja vaihtoehtoja.

Nollavaihtoehdossa Hietasen sataman läjitysalueiden laajennuksia ei toteuteta. Hietasen entisen täyttöalueen pohjoisreuna oikaistaan kenttäalueeksi. Hietasen eteläpäähän on vesilupa vesialueen täyttöön. Altaan täyttötilavuus on 280 000 m³. Sataman koilliskulmaan on suunniteltu uusi paalurakenteinen tihtaalilaituri. Ruoppaustarve tätä varten on vähäinen, arviolta noin 10 000 m³.

Vaihtoehdot sinänsä, samoin kuin aiemmissa suunnitteluvaiheissa tutkitut vaihtoehdot ja niiden karsimisperusteet on arviointiohjelmassa esitetty asianmukaisesti ja havainnollisesti.

Yhteysviranomaisen katsoo, ottaen huomioon hankkeen vaikutusalueen ympäristöolot, kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyvät kysymykset sekä yhteysviranomaiselle toimitetuissa lausunnoissa esitetyt seikat, että ohjelmassa esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi ympäristövaikutusten arviointiselostuksen yhteydessä tarkasteltavaksi on syytä ottaa myös vaihtoehto, joka sijoittuu maakuntakaavassa esitetyn satamatoiminnoille varatun aluerajauksen sisäpuolelle. Lisäksi läjitysaltaan toteutus vaihteittain on asia, jota on syytä tarkastella arviointiselostuksessa.

YVA-menettelyn aikana tulee myös ottaa huomioon, että sen yhteydessä tehtävien selvitysten tuloksena voi tulla esiin seikkoja, joiden perusteella voi syntyä tarve arviointiohjelmavaiheessa esitettyjen vaihtoehtojen tai niihin liittyvien rajausten modifiointiin.

Vaihtoehtojen vertailu ja vertailumenetelmät

Vaihtoehtojen muodostamisen jälkeen YVA-menettelyn aikana erilaisten ympäristö- ja luonto- ym. selvitysten pohjalta ja niitä hyväksi käyttäen tehtävä hankkeen eri toteuttamismallien vaihtoehtojen vertailu vaikutustarkasteluineen on yksi keskeisimmistä YVA-menettelyn vaiheista.

Arviointiohjelman mukaan hankevaihtoehtoja tullaan vertailemaan eri ympäristövaikutusluokissa. Vertailussa käytetään sekä numeerista että laadullista aineistoa. Vaihtoehtojen vertailussa tullaan käyttämään arviointitaulukkoa, jolla keskeiset erot tuodaan havainnollisesti esiin. Tarvittaessa vertailussa voidaan käyttää tukena myös asiantuntijahaastatteluja.

Vertailumenetelmänä on erittelevä vertailu, mikä sinänsä on hyvä ja varsin käyttökelpoinen menetelmä. Vaihtoehtojen vertailu tulee tehdä tasapuolisesti ja samalla tarkkuudella eri toteutusvaihtoehtojen osalta. Vertailun tulee antaa oikea kokonaiskuva hankkeen vaihtoehtojen vaikutuksista ja niiden eroista. Vertailuun liittyvissä kysymyksissä arviointiselostuksessa on syytä esittää myös sanalliset kuvaukset eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten suhteen.

Vaikutusalueen rajaaminen

Arviointiohjelmassa esitetty ehdotus hankkeen vaikutusalueen rajaukseksi on tehty siten, että se pääsääntöisesti laajimmillaan ulottuu viiden kilometrin etäisyydelle Hietasen sataman nykyisistä ja tulevista rakenteista ja alueista.

Ruoppaus- ja läjityshankkeella tulee oleman eri tyyppisiä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ympäristöön. Vaikutusalueita on tarkoitus määrittää ja tarkastella ympäristövaikutuslajeittain, sillä eri tyyppiset vaikutukset rajautuvat eri tavoin. Maankäyttöön, luontoon ja

maisemaan kohdistuvat suorat vaikutukset rajoittuvat pääosin suunnittelualueen läheisyyteen. Hankkeen välilliset vaikutukset, esim. luontoon liittyvät (mm. kalasto, linnusto) tai ihmisten elinoloihin liittyvät vaikutukset, voivat ulottua laajemmallekin. Luontoon kohdistuvista vaikutuksista, esimerkiksi kalaston ja kalalajien osalta voidaan todeta, että mahdolliset muutokset kalojen kulkukäyttäytymisessä voivat aiheuttaa saalismenetyksiä laajalla alueella.

Vaikutusalueen laajuus vaihtelee erilaisten vaikutusten osalta. Tärkeää on tunnistaa ja tarkastella selostuksessa niitä vaikutuksia, jotka ovat keskeisiä tällaisessa hankkeessa.

Kaikkeen toimintaan sisältyy yleensä aina myös riskejä ja mahdollisissa poikkeusoloissa tai esimerkiksi onnettomuustapauksissa vaikutukset voivat olla laajamittakaavaisia.

HANKKEEN VAIKUTUKSET JA NIIDEN SELVITTÄMINEN

Ympäristön nykytilan kuvaus

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen yhteydessä tulee kiinnittää huomiota alueen ja sen ympäristön nykytilan kuvaukseen ja siihen, että hankkeen vaikutusalueen ympäristö- ja luonnonolot olot kuvataan riittävällä tarkkuudella selkeästi ja havainnollisesti.

Hankekokonaisuuden vaikutuspiirissä olevan ympäristön kuvaus on keskeinen perusta sille, että vaikutusten tunnistaminen ja vaikutusselvitykset tulevat kohdennetuiksi asianmukaisella tavalla ja oikeisiin, jotta saadaan riittävä kokonaiskuva hankkeen vaikutuksista ympäristön eri osa-alueisiin.

Tärkeä ja oleellinen asia vaikutusten selvittämisen kannalta on alueen ja sen ympäristön nykytilan kuvauksen ohella myös alueen ja sen lähiympäristön tuleva maankäyttö ja siihen liittyvät suunnitelmat / ratkaisut, asutus ja ihminen kaikkine toimintoineen mukaan lukien.

Arvioinnissa tulee myös kuvata, millä tavalla pilaantuneiden ruoppausmassojen läjittäminen mahdollisesti rajoittaa alueen käyttöä tulevaisuudessa (esim. satamien toimintaympäristön muuttuessa tai satamatoimintojen mahdollisesti joskus loputtua).

Tarkasteltavat ympäristövaikutukset

Arviointiohjelmassa on tunnistettu hankkeen merkittävimmät ympäristövaikutukset systemaattisesti ja kattavasti.

Keskeisessä asemassa ovat alueidenkäyttöön, luonnonoloihin, maisemaan ja kaupunkikuvaan liittyvät vaikutukset sekä pilaantuneiden sedimenttien käsittelyyn samoin kuin veden virtausoloihin liittyvät erityiskysymykset. Lisäksi arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota riskitarkasteluun sekä haitallisten vaikutusten lieventämiseen liittyviin seikkoihin.

Arviointimenetelmät

Arviointiselostuksessa tulee tuoda selkeästi esille ympäristövaikutusten arvioinnissa käytetyt arviointimenetelmät ja niihin liittyvät oletukset samoin kuin se, miltä osin tarkastelu on perustunut laskennallisiin seikkoihin, mallilaskelmiin, kirjallisuuteen, muuhun vastaavaan materiaaliin, tehtyihin selvityksiin/tutkimuksiin, maastoinventointeihin tai haastatteluihin yms.

Ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten arviointi

Ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen vaikuttavat monet tekijät sekä erikseen että myös yhteisvaikutuksen kautta. Vaikutukset voivat olla suoria tai välillisiä.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset voivat olla terveyteen, elinoloihin, väestöön, palveluihin tai viihtyvyyteen (virkistyskäyttö mukaan lukien) kohdistuvia. Myös rakentamisen aikaiset vaikutukset tulee huomioida (vrt. mm. mahdollinen altistuminen haitallisille aineille). Mahdolliset vaikutukset on syytä tunnistaa ja kiinnittää huomiota niiden merkittävyyden arviointiin ja arvioinnissa tulee huomioida sekä suorat että epäsuorat vaikutukset ihmisten elinoloihin.

Arvioinnin yhteydessä tulee ottaa huomioon terveydensuojelulliset (terveydensuojelulain 13§) erityiskohteet, tavoitteena on ehkäistä terveyshaitan syntyminen niin yksittäiselle ihmiselle kuin väestöryhmille.

Vaikutukset maankäyttöön, asumiseen ja rakennettuun ympäristöön

Maankäyttöön, rakennettuun ympäristöön ja asumiseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee muun ohella ottaa huomioon myös parhaillaan vireillä olevat kaava-hankkeet (Kymenlaakson vaihemaakuntakaava: taajamat ja niiden ympäristöt, Kymijoen osayleiskaava) aluevarauksineen samoin kuin muut alueiden tulevaa käyttöä koskevat keskeiset suunnitelmat. Kymenlaakson vaihemaakuntakaava on ympäristöministeriössä vahvistettavana. Ennen sen hyväksymistä alueella on voimassa Kymenlaakson kokonaisuuteu-kaava. Kymijoen alueelle ollaan useiden kuntien alueelle laatimassa oikeusvaikutteista Kymijoen osayleiskaavaa. Tavoitteena on saada kaava hyväksytyksi vuonna 2007. Kotkan osalta sen valmistelee ja hyväksyy Kotka.

Hietasen satama-alueella on voimassa oleva asemakaava, joka ei kuitenkaan ulotu suunnitellun läjitysaltaan alueelle. Vesialueen täyttö ei sinänsä vaadi asemakaavaa. Koska ky-seessä on keskeinen kaupunkialue sekä luonnon ja virkistyskäytön kannalta merkittävä alue, on alueelle syytä laatia asemakaava. Alueella on pantu vireille asemakaavahanke, jonka laadintaa jatketaan YVA-hankkeen rinnalla ja käyttäen hyväksi hankkeessa syntyvää tietoa. Lopullisen asemakaavaluonnoksen tulee odottaa YVA-prosessin päättymistä.

Kotkan yleiskaavan osalta yhteysviranomaisen toteaa, että alueelle on Kotkan kaupungin-valtuusto hyväksynyt 19.3.1986 Kotkan yleiskaavan 1980-2000. Yleiskaava ei ole mante-reen osalta vahvistettu, joten se ei ole oikeusvaikutteinen. Tämän vuoksi asemakaavoitusta ohjaa seutukaava.

Vaikutukset luonnonvarojen kulutukseen

Läjitysaltaan penkereiden rakentaminen, ruoppaukset ja täytöt edellyttävät maa-ainesmassojen siirtoa. Suurin osa maa-aineksista siirretään rajatulla alueella. Kevyt pohja-sedimentti vaatii kuitenkin päälleläjityksenä raskaampia materiaaleja. Luonnonvarojen käytön vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon tarvittavien täyttömateriaalien lähde (muodostuma ja sen sijaintipaikka) ja laatu. Lisäksi on syytä tuoda esiin, onko tarkoitus käyttää täyttöihin esim. tuhkaa tai muita läjittämiseen soveltuvia inerttejä jätejakeita. Ra-kennuskivilouhinnassa syntyvän sivukiven hyötykäyttö tällaisessa hankkeessa on suositel-tavaa ottaa keskeiseksi lähtökohdaksi.

Vaikutukset luontoon

Hankkeen vaikutukset luontoon ja sen monimuotoisuuteen tulee selvittää tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että saadaan riittävä kuva hankkeen vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen ja alueella sekä sen vaikutuspiirissä olevien suojelukohteiden, keskeisten luontoarvojen ja lajien kannalta. Keskeisessä asemassa ovat erityisesti Kymijokisuiston arvokas luonnonympäristö ja sen lajisto sekä kalojen elinoloihin ja vaelluskäyttäytymiseen liittyvät kysymykset.

Luontoon kohdistuvat vaikutukset voivat olla sekä suoria että välillisiä. Arvioitaessa vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja suojeluarvoihin, tulee ottaa huomioon myös hankkeen vaikutukset virtausoloihin ja niiden mahdollisiin seurausvaikutuksiin alueen luonnonarvoille.

Hietasen sataman välittömässä läheisyydessä ei sijaitse luonnonsuojelualueita. Pääosa Kymijoesta, mukaan lukien Koivukosken- ja Langinkoskenhaara kuuluu Natura 2000-verkostoon (Kymijoki FI0401001). Huumanhaara ei ole Natura-aluetta.

Huumanpohjassa ja Jumalniemessä on erityisesti suojeltavien eläin- ja kasvilajien esiintymiä. Lajeista tulee arviointiselostuksessa esittää yhtäläisesti tiedot niiden uhanalaisuudesta ja suojelutasosta. *Valkoselkätikka* on äärimmäisen uhanalainen, erityisesti suojeltava ja rauhoitettu laji. *Hukkariisi* on vaarantunut, erityisesti suojeltava ja rauhoitettu laji. *Juurto-kaisla* on vaarantunut laji. *Liito-orava* on vaarantunut, rauhoitettu luontodirektiivin liitteen IV (a) laji.

Vedenalaiseen luontoon ja sen monimuotoisuuteen sekä mahdollisiin erityiskohteisiin kohdistuvia vaikutuksia tulee myös selvittää ja esittää keskeiset asiat niiden osalta arviointiselostuksessa.

Vaikutukset virtausolosuhteisiin

Hankkeen mahdolliset vaikutukset veden virtausolosuhteisiin on syytä selvittää huolella kuten arviointiohjelmassa on todettakin. Virtausolojen muutoksilla voi olla vaikutusta joko suoraan tai välillisesti mm. Huumanpohjan arvokkaaseen lajistoon, vedenalaisen luontoon, kalatalouteen, kalojen kulkuun / vaelluskäyttäytymiseen / lisääntymisalueisiin sekä veden laatuun liittyviin seikkoihin. Lisäksi mahdollisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa virtausolosuhteiden muutoksilla voi olla yllättäviäkin seurannaisvaikutuksia.

Ruoppausmassojen käsittely, pilaantuneet sedimentit, vaikutukset

Sataman vesialueilta ruopattavat pohjasedimentit sisältävät vaihtelevassa määrin ympäristölle haitallisia yhdisteitä, mm. dioksiineja, furaaneja, polykloorattuja difenyyliettereitä (PCDE), elohopeaa sekä tinayhdisteitä (mm. TBT ja TPhT).

Sedimenttien pilaantumisasasteen määrittämiseksi on tehty sedimenttitutkimuksia.

Ruoppaus- ja läjitystyöt liikuttavat maa-aineksia ja pohjasedimenttejä, joiden pilaantumisasaste ja haitta-ainepitoisuudet vaihtelevat. Alueelta aikaisemmin tehtyjen sedimenttitutkimusten sekä uusien tutkimusten perusteella saatuja tuloksia tulee hyödyntää ruoppaus- ja läjitystyössä, tavoitteena pahimmin pilaantuneiden sedimenttien läjittäminen altaan pohjalta tai vaihtoehtoisesti tietyille osalle altaasta omaan eristettyyn osa-altaaseen, jolloin haittayhdisteiden pääsy ympäristöön on mahdollisimman vähäinen.

YVA-selostuksessa tulee tarkastella myös menetelmiä/tapoja (mm. laskeutusaltaan suunnittelu, välipadot, kemiallinen saostus jne.), joilla ruopattavan massan kiintoaineen laskeu-

tuvuutta saadaan parannettua läjitysalueelle ja siten mereen takaisin palautuvan veden mukanaan aiheuttamaa kiintoainekuormaa vähennettyä.

Rakentamisen aikana syntyviä vaikutuksia veden laatuun tulee myös tarkastella arvioinnin yhteydessä. Todennäköisesti merivesi samentuu ajoittain väliaikaisesti ruoppaus- ja läjitystöiden aikana ja massoissa olevat haitalliset aineet voivat päästä meriveteen. Vaikutukset tulee tunnistaa ja samalla esittää keinoja / toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Muinaismuistolain suojaamat kohteet

Kiinteiden muinaisjäännösten samoin kuin rauhoitettujen vedenalaisten muinaisjäännösten inventointiin liittyvissä kysymyksissä tulee olla edelleen yhteydessä Museovirastoon.

Epävarmuustekijät ja riskinarviointi

Hankkeeseen liittyy myös erityiskysymyksiä ja epävarmuustekijöitä, joilla voi olla merkitystä esim. haitallisten aineiden päästöihin / leviämiseen ja ympäristö- ja terveysvaikutuksiin. Näitä seikkoja ja epävarmuustekijöitä samoin kuin mahdollisia riskejä tulee myös tarkastella arviointiselostuksessa.

Arviointiselostuksessa tulee käsitellä mahdollisista erityistilanteista (onnettomuudet, poikkeukselliset luonnonolot ym.) aiheutuvia ympäristövaikutuksia sekä toimenpiteitä / varautumista erityistilanteisiin.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Hankkeesta aiheutuvien mahdollisten haitallisten vaikutusten ehkäisemistä tai rajoittamista tulee tarkastella arviointiselostuksessa asianmukaisella tavalla ja esittää toimenpiteitä sekä luonnonympäristöön ja maisemaan että rakennettuun ympäristöön ja ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien mahdollisten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi.

Ympäristönsuojelua koskevat suunnitelmat ja ohjelmat

Arviointiselostuksessa tulee esittää myös selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Hankesuunnittelussa ja vaihtoehtotarkastelussa tulee ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

TIEDOTTAMINEN JA OSALLISTUMINEN

Arviointimenettelystä on tiedotettu ja osallistuminen on järjestetty yva-lain edellyttämällä tavalla. Yhteysviranomaisen järjestämän kuulemisen lisäksi vuorovaikutusta ja osallistumista palvelevat myös YVA-ohjausryhmän kokoukset sekä seurantaryhmätilaisuudet.

Ympäristövaikutusten arvioinnin etenemistä ja tuloksia esitellään yleisölle Kotkan Satama Oy:n järjestämissä avoimissa esittelytilaisuuksissa. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa koskeva yleisötilaisuus pidettiin 23.5.2006 Kotkassa. Tilaisuuteen osallistui yhteysviranomaisen, hankkeesta vastaavan sekä konsultin lisäksi lehdistön edustaja.

Arviointiohjelma on ollut kokonaisuudessaan luettavissa Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen www-sivuilla. Lisäksi Kotkan satama Oy:n www-sivuilla on hanketta koskevia tiedotteita ja muuta aineistoa.

RAPORTOINTI

Sisällöltään raportti on selkeä, hyvin jäsennelty ja helposti luettava. YVA-selostuksen yhteydessä tulee kuitenkin vielä panostaa mm. joidenkin karttojen laatuun / esitettävään alueeseen / havainnollisuuteen.

SEURANTA

Arviointiselostuksessa tulee tehdä ehdotus hankkeen ympäristövaikutusten seurantaohjelmaksi (YVA-asetus 12 §).

YHTEENVETO TEHDYISTÄ SELVITYKSISTÄ

Ympäristövaikutusten arviointiselostukseen tulee liittää yhteenveto tehdyistä selvityksistä ja hankkeen keskeisistä ympäristövaikutuksista YVA-asetuksen 12 §:n mukaisesti

JOHTOPÄÄTÖKSET

YVA-lain tavoitteena on kansalaisten tiedon saannin sekä osallistumisen turvaaminen ja ympäristöasioiden huomioon ottaminen hankkeiden suunnittelussa päätöksenteossa. Hankkeen eri toteuttamisvaihtoehtojen avoin tarkastelu ja vertailu ovat YVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kulmakiviä. Laadittu arviointiohjelma antaa hyvät lähtökohdat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnille. Yhteysviranomaisen esittämät täydennykset tulee ottaa huomioon arviointiselostusta laadittaessa.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä yhdessä arviointiohjelman kanssa arviointimenettelyn ajan 17.8.2006 alkaen Kotkan kaupungintalolla sekä Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksessa Kouvolassa (Kauppamiehenkatu 4). Lausunto on nähtävillä myös Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen internetsivuilla (ympäristönsuojelu>ympäristövaikutusten arviointi>vireillä olevat YVA-hankkeet).

Johtajan sijainen, tutkimuspäällikkö

Pentti Välipakka

Ylitarkastaja

Jukka Timperi

LIITTEET Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet (hankkeesta vastaavalle)

JAKELUT JA MAKSUT

Kotkan satama Oy, PL 196, 48100 Kotka

Maksu 3910 euroa

Peruste: ympäristöministeriön asetus alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1237/03)

TIEDOKSI

Kotkan kaupunginhallitus
Kymenlaakson liitto
Kaakkois-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskus
Kaakkois-Suomen tiepiiri, Tiehallinto
Etelä-Suomen lääninhallitus Kouvolan palveluyksikkö
Museovirasto
Museovirasto, Meriarkeologian yksikkö, Maija Matikka, Hylkysaari, 00570 Helsinki
Kymenlaakson maakuntamuseo
Kymenlaakson pelastuslaitos
Kymijoen vesi ja ympäristö ry
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Etelä-Suomen merikalastajien liitto ry, Teemu Tast, Mariankatu 18 A 10, 48100 Kotka
Merenkulkulaitos, Suomenlahden merenkulkupiiri
Fingrid Oyj, PL 530, 00101 Helsinki
Kotkan Energia Oy
Ratahallintokeskus, PL 185, 00101 Helsinki
Oy VR-Rata Ab, Itä-Suomen ratakeskus
Itäinen maanpuolustusalue PL 145, 50101 Mikkeli
Merivoimien esikunta, PL 105, 00201 Helsinki
Suomenlahden merivartioston esikunta, PL 150, 00161 Helsinki
Kotkan Pursiseura, Martti Laisi, Raamikatu 1 A 4, 48910 Kotka
Kotkan moottoriveneseura ry, Markku Jukkara, Kalliolankatu 2 H 70, 48100 Kotka
Suomenlahden ammattikalastajat ry , Veikko Lillberg, Mäyräntie 5 A 6, 49210 Huutjärvi
Kotkan kalastusalue, Kalevi Sinisalo, Rippakoivuntie 12 B 11, 48400 Kotka
Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry
Kymenlaakson lintutieteellinen yhdistys ry, Mikko Pöyhönen, Ututie 11 B 15, 48350 Kotka
Kotkan luonto ry
Kotkan ympäristöseura ry